

Przedmowa

Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego (ZMŚP) funkcjonuje w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, a jego zadaniem w odróżnieniu od monitoringów specjalistycznych jest prowadzenie obserwacji możliwie jak największej liczby elementów środowiska przyrodniczego, w oparciu o planowe, zorganizowane badania stacjonarne. Celem ZMŚP jest dostarczenie danych do określania aktualnego stanu środowiska oraz w oparciu o wieloletnie cykle obserwacyjne, przedstawienie krótko i długookresowych przemian środowiska w warunkach zmian klimatu i narastającej antropopresji. Uzyskane wyniki z prowadzonych obserwacji stanowią podstawę do sporządzenia prognoz krótko i długoterminowych rozwoju środowiska przyrodniczego oraz przedstawienia kierunków zagrożeń i sposobów ich przeciwdziałania.

Program ZMŚP jest programem monitoringu funkcjonowania geosystemów (krajobrazów), służy zachowaniu struktury krajobrazowej Polski. Pod względem metodologicznym program ZMŚP opiera się na koncepcji funkcjonowania systemu, realizuje założenia zachowania geo i bioróżnorodności całego kraju. Podstawowym obiektem badań w ZMŚP jest zlewnia rzeczna (jeziorna), w zasięgu której zlokalizowane są testowe powierzchnie badawcze, ujmujące możliwie wszystkie typy ekosystemów badanego krajobrazu.

Podstawą realizacji programu ZMŚP jest dobrze zorganizowany system pomiarowy w Stacjach Bazowych oraz sprawny system informatyczny. Docelowo Stacje Bazowe winny być zlokalizowane na obszarach reprezentujących przez podstawowe typy krajobrazów naszego kraju. Chodzi bowiem o stałą informację dotyczącą stanu środowiska i struktury krajobrazowej Polski. Stabilność funkcjonowania Stacji Bazowych to niezbędny warunek prowadzenia studiów modelowych i symulacyjnych środowiska przyrodniczego Polski. Stacje Bazowe winny gwarantować uzyskanie wieloletnich serii obserwacyjnych. Dlatego między innymi planowano organizację Stacji Bazowych na terenie wszystkich Parków Narodowych. Zebrana informacja o środowisku przyrodniczym winna być szybko udostępniana do wykorzystania. W związku z tym istotną sprawą jest organizacja systemu informatycznego, zabezpieczającego przekazywanie, gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie danych.

Program ZMŚP w zakresie organizacji systemu pomiarowego i metod badań nawiązuje do programu europejskiego Integrated Monitoring (International Co-operative Programme on Integrated Monitoring on Air Pollution Effects = ICP/IM).

W niniejszym opracowaniu zawarto podstawowe założenia metodologiczne i metodyczne programu ZMŚP.

Zamieszczone w niniejszej pracy materiały traktujemy jako wytyczne, które muszą być respektowane na Stacjach Bazowych ZMŚP.

Program ZMŚP jest programem otwartym, który realizują wszystkie Stacje Bazowe. Natomiast programy specjalne, prowadzone samodzielnie, wynikają ze specjalności naukowej instytucji kierującej oraz z indywidualności przyrodniczej regionu. Przedstawiony program stwarza możliwość określenia zależności i współdziałań między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego, w sposób dynamiczny ujmuje strukturę krajobrazową Polski. Program ZMŚP winien być trwałym elementem struktury organizacyjnej Państwowego Monitoringu Środowiska.